

Sygn. akt V CSK 335/10

POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

1) w sprawie z wniosku K. GmbH & Co KG z siedzibą w M. (Niemcy)
przy uczestnictwie P.W. „I.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w J.

o stwierdzenie wykonalności orzeczenia, sygn. akt GCo 79/09,

2) w sprawie z wniosku K. GmbH & Co KG z siedzibą w M. (Niemcy)
przy uczestnictwie P.W. „I.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w J.

o stwierdzenie wykonalności orzeczenia, sygn. akt GCo 78/09,.

3) w sprawie z wniosku K. GmbH & Co KG z siedzibą w M. (Niemcy)
przy uczestnictwie P.W. „I.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w J.

o stwierdzenie wykonalności orzeczenia, sygn. akt GCo 77/09,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 kwietnia 2011 r.

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Apelacyjnego

z dnia 25 marca 2010 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy postanowieniami z dnia 7 sierpnia 2009 r. stwierdził wykonalność w Polsce orzeczeń z dnia 23 grudnia 2004 r., z dnia 25 stycznia 2005 r. oraz z dnia 9 lutego 2005 r., wydanych w sprawie o sygn. akt O 43/04 przez Sąd Okręgowy w G. (*Landgericht G.*). Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, iż wnioski złożone przez wnioskodawcę – K.GmbH & Co KG z siedzibą w M. (Niemcy) oraz dołączone do nich dokumenty odpowiadają wymogom określonym w art. 53 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. U. UE.L.01.12.1 – dalej: „rozporządzenie nr 44/2001”), mającego zastosowanie w sprawie.

Postanowienia te zostały zaskarżone przez uczestnika – PW I. Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w J. zażaleniem, w którym wniósł o ich zmianę i oddalenie wniosku. Uczestnik podniósł, iż w sprawie nie znajduje zastosowania rozporządzenie nr 44/2001, a ponadto zachodzą podstawy do odmowy uznania orzeczenia zagranicznego, gdyż w sprawie O 43/04 był pozbawiony możliwości obrony – nie wiedział o toczącym się postępowaniu i nie brał w nim udziału.

Sąd Apelacyjny wymienione wyżej sprawy połączył do wspólnego rozpoznania i postanowieniem z dnia 25 marca 2010 r. zmienił zaskarżone postanowienia Sądu Okręgowego w ten sposób, iż każdy z wniosków oddalił, obciążając jednocześnie wnioskodawcę obowiązkiem zwrotu uczestnikowi kosztów postępowania. Sąd drugiej instancji uznał, że w sprawie znajduje zastosowanie rozporządzenie nr 44/2001, lecz brak jest podstaw do uwzględnienia żądań wnioskodawcy. Wskazał, że powołanie się przez uczestnika na brak należytej reprezentacji w sprawie, która w świetle rozwiązań polskiego Kodeksu postępowania cywilnego skutkuje nieważnością postępowania, stanowi podstawę odmowy uznania orzeczenia stosownie do treści art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001. Jednocześnie Sąd Apelacyjny podkreślił, że podniesienie przez uczestnika zarzutu nienależytej reprezentacji skutkowało przeniesieniem ciężaru dowodu wykazania tej okoliczności, a to faktu należytej reprezentacji uczestnika

w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w G., na wnioskodawcę, natomiast wnioskodawca nie uczynił temu obowiązkowi zadość.

Od postanowienia Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł wnioskodawca, zaskarżając je w całości. Skargę kasacyjną wnioskodawca oparł na podstawie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. wskazując, iż Sąd naruszył art. 385 k.p.c. w zw. z art. 34 pkt 1 rozporządzenia oraz w zw. z art. 6 k.c., a także zarzucił naruszenie art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 232 k.p.c. oraz art. 80 Zivilprozeßordnung (niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego). Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zaznaczyć, iż Sądy pierwszej i drugiej instancji, w oparciu o ustalony stan faktyczny, słusznie uznały, iż w sprawie znajdują zastosowanie przepisy rozporządzenia nr 44/2001, stosownie do regulacji zawartej w art. 66 ust. 1.

Zgodnie z art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 orzeczenia nie uznaje się, jeżeli uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym Państwa Członkowskiego w którym wystąpiono o uznanie. Przytoczony przepis przewiduje sytuacje wyjątkowe, w których sąd państwa uznania może odmówić uznania orzeczenia, a to poprzez wprowadzenie klauzuli generalnej w postaci „sprzeczności z porządkiem publicznym”. Trzeba przy tym podkreślić, że zarówno w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (por. wyrok z dnia 28 marca 2000 r., C-7/98 *Krombach*, Zb. Orz. s I - 1935 i wyrok z dnia 11 maja 2000 r. C-38/98 *Renault*, Zb. Orz. 2000, s. 2973, pkt 33), jak i Sądu Najwyższego (por. np. postanowienie z dnia 2 czerwca 1980 r., I CR 124/80, OSNC 1981, nr 1, poz. 13; postanowienie z dnia 21 marca 2007 r., I CSK 434/06, OSNC 2008, nr 3, poz. 37) przyjmuje się, że zastosowanie klauzuli porządku publicznego stanowi odstępstwo od zasady stosowania prawa obcego oraz uznawania zagranicznych orzeczeń opartych na tym prawie i dlatego przesłanek do jej zastosowania nie można interpretować w sposób rozszerzający. Wyjątkowy charakter przywołanej klauzuli skutkuje tym, iż jedynie naruszenie podstawowych, fundamentalnych zasad

porządku prawnego może stanowić uzasadnioną podstawę odmowy uznania orzeczenia. Sąd Apelacyjny uznał, iż w rozpoznawanej sprawie zachodzi taka uzasadniona podstawa, a jest nią „nieważność postępowania”, którą było dotknięte wydane przez Sąd Okręgowy w G. orzeczenie, a to poprzez niewłaściwą reprezentację uczestnika skutkującą brakiem możliwości obrony jego praw. Jednocześnie Sąd drugiej instancji, opierając się na postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2008 r., IV CSK 74/08 (OSNC 2009 Nr 11, poz. 155), uznał, iż obowiązek wykazania, że w sprawie O 43/04 przed Sądem Okręgowym w G. uczestnik był należycie reprezentowany, ciążył na wnioskodawcy a nie na uczestniku, który tę okoliczność podniósł. Sąd Apelacyjny stanął zatem na stanowisku, że w omawianej sytuacji ciężar dowodu rozkłada się inaczej niż według ogólnej reguły lecz zgodnie z zasadą, z którą „nie na tym ciąży obowiązek dowodowy kto twierdzi, a na tym kto zaprzecza”. Tym samym, zasadnicze znaczenie dla prawidłowości wydanego przez Sąd Apelacyjny rozstrzygnięcia ma ustalenie, na kim spoczywał ciężar przytoczenia okoliczności i ciężar dowodu w zakresie wykazania podstaw odmowy uznania (stwierdzenia wykonalności) określonych w art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.

Obecnie przeważa stanowisko, iż obowiązki w tym zakresie spoczywają, z zastrzeżeniem powinności przedstawienia przez wnioskodawcę dokumentów wskazanych w art. 53 rozporządzenia nr 44/2001, na przeciwniku wniosku o udzielenie *exequatur*. Taki rozkład ciężaru dowodu odpowiada bowiem założeniu, że zawarte w rozporządzeniu unormowania mają ułatwić uznanie lub stwierdzenie wykonalności. Wyjątek od tej reguły przewidziany jest jedynie w zakresie podstawy przewidzianej w art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, a zatem wnioskodawca powinien przytoczyć okoliczności faktyczne i przedstawić dowody w celu wykazania, że doręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie (dokumentu równorzędnego) zostało dokonane w czasie i w sposób umożliwiający dłużnikowi przygotowanie obrony. Ta podstawa jest bowiem sformułowana w sposób odmienny niż pozostałe podstawy (w sposób negatywny), co – jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 listopada 2008 r., IV CSK 74/08 (OSNC 2009 Nr 11, poz. 155) – pozwala przyjąć, że w razie potrzeby badania tej podstawy, na wnioskodawcy spoczywa powinność wykazania

okoliczności wyłączających – w tym zakresie – zastosowanie tej podstawy i powołania stosownych dowodów. Oznacza to, że w zakresie pozostałych podstaw, w tym podstawy wymienionej w art. 34 pkt 1 rozporządzenia zastosowanie znajdują ogólne reguły rozkładu ciężaru dowodu.

W rozpoznawanej sprawie podstawą odmowy uznania orzeczenia przez Sąd drugiej instancji był art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, który nie wprowadza wyjątkowej reguły w odniesieniu do ciężaru przytoczenia okoliczności faktycznych i ciężaru dowodu w zakresie wykazania podstaw odmowy uznania (stwierdzenia wykonalności). W odniesieniu do tej regulacji zastosowanie znajduje zasada ogólna, a tym samym to na uczestniku – jako przeciwniku wniosku – ciążył obowiązek wykazania, że nie był on nienależycie reprezentowany w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w G. Z tego też względu zasadnym okazał się podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 385 k.p.c. w zw. z art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 oraz w zw. z art. 6 k.c.

Zasadność pierwszego z zarzutów kasacyjnych skutkuje tym, iż zbędne stało się rozpoznawanie drugiego z zarzutów, a to naruszenie art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., w zw. z art. 232 k.p.c. oraz art. 80 Zivilprozeßordnung (niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, w oparciu o treść art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.